

Novinky zahraniční knihovnické literatury

1. BOHRMANN, Hans
Zeitungen in Bibliotheken – ein Trauerspiel? [Noviny v knihovnách : jde o truchlohru?] / Hans Bohrmann
In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 3 (2002), s. 162-164.
Autor, ředitel knihovny Ústavu pro výzkum novin (Institut für Zeitungsforschung) v Dortmundu, se nejprve zabývá obecnější otázkou, zda knihovny s právem povinného výtisku získávají opravdu všechny vydané publikace a zda se dostanou k materiálům, které nejsou nabízeny knihkupectvími. Dále pak pojednává o problému získávání a uchovávání novin a rozebírá důvody, proč jsou (v Německu) noviny považovány za nevhodné pro knihovny a proč se převážná část novin předává do archivů, kde jsou mnohem hůř dostupné. Studie provedené Ústavem pro výzkum novin dokazují, že vlivem špatné distribuce nejsou fondy novin kompletní, historické fondy ze 17. a 18. století mají zřídka kompletní řady, mnohé tituly vydané po roce 1945 nelze nikde najít v úplnosti. Srovnáním situace v Německu, v sousedních zemích a v USA vychází najevo špatný stav doplňování a správy fondů novin v německých knihovnách. K tomu přispívá skutečnost, že knihovny nejsou jednotné jak v názorech, tak v praxi uchovávání novin, přehlíží se význam regionálních a místních novin, klade se příliš velký důraz na mikrofilmování a současně vyřazování papírových originálů. Článek je zakončen úvahou, zda německá báze časopiseckých dat (Zeitschriftendatenbank, ZDB – je dostupná z URL Ústavu pro výzkum novin: <http://www.zeitungsforschung.de>) může zlepšit situaci, když neexistuje dohodnutý plán registrace novin a když nejsou vyjasněny ani názory na význam digitalizace novin pro jejich uchovávání a zpřístupňování.
2. ÇELIK, Ahmet
University Libraries in Turkey : a state of the art review [Univerzitní knihovny v Turecku : nástin současného stavu] / Ahmet Çelik
In: Inform. Development. – [London]. – 0266-6669. – 17, č. 2 (2001), s. 85-92. Lit.
Příspěvek si klade za cíl zmapování stavu tureckých univerzitních knihoven na počátku nového tisíciletí. Určující jsou přitom Standardy pro univerzitní knihovny specifikované IFLA v roce 1987. Hodnocení je zaměřeno především na následující oblasti: cíle, organizace a řízení, služby, fondy, zaměstnanci, zařízení, rozpočet a finance, technologie, ochrana a uchovávání fondů, spolupráce. Jako základní nedostatky autor vnímá například nedostatečný stupeň vzdělání u vedoucích pracovníků knihoven, poměrně krátkou otevírací dobu v knihovnách způsobenou nedostatkem zaměstnanců nebo malý přírůstek fondů z důvodu omezených finančních prostředků. Knihovny se také dostatečně nevěnují tvorbě a naplňování informační politiky. Nedostatek prostředků nutí knihovny čím dál více spolupracovat mezi sebou i s dalšími institucemi. V letech 1984-1990 například existovalo dokumentační centrum HEC-DOC (Higher Education Council Documentation Centre), které mělo za úkol poskytovat služby v oblasti dodávání fotokopií, volný přístup k vybraným databázím online nebo na CD-ROM, vytvářet sbírku referenčních dokumentů aj. Jeho funkce později převzala a zdokonalila vědecká rada TUBITAK (Scientific and Technical Research Council of Turkey). Ta později vytvořila národní akademickou síť a informační centrum ULAKBIM (National Academic Network and Information Centre). V současnosti ULAKBIM pracuje na dvou velkých projektech. První z nich je VEDES, jedná se o hosting databází a elektronických časopisů. Druhý je OBES, jehož cílem je poskytovat fotokopie článků účastnickým knihovnám v oblasti Ankary. V roce 1999 vzniklo konsorcium ANKOS (Anatolian University Libraries Consortium, <http://www.lib.metu.edu.tr/ankos>), které má za cíl vytvořit digitální knihovnu dostupnou všem členským knihovnám (v roce 2000 jich bylo 12).
3. COURTNEY, Nancy
Barbarians at the Gates : A Half-Century of Unaffiliated Users in Academic Libraries
[Nepřátelé před branami : půl století neregistrovaných uživatelů v univerzitních knihovnách] / Nancy Courtney
In: J. Acad. Librarianship. – [New York]. – 0099-1333. – 27, č. 6 (2001), s. 473-480. Lit. 107.
Příspěvek mapuje vývoj situace v oblasti využívání fondů univerzitních knihoven neregistrovanými uživateli od roku 1950 do současnosti. Přístup k těmto mnohdy velmi kvalitním zdrojům byl pro uživatele, kteří nebyli členy akademické obce, vždy alespoň částečně omezen. Například ve Spojených státech amerických ještě před časem vládl v tomto velmi liberální politika, nicméně v současnosti je přístup omezován ještě více než v Evropě. V letech 1950-1960 byl zájem veřejnosti o využívání těchto zdrojů minimální, ačkoli v té době byl víceméně propagován volný přístup do knihoven pro všechny. V 60. letech začal zájem neregistrovaných čtenářů narůstat, a to mnohdy na úkor členů akademické obce. Po nástupu automatizace v průběhu let osmdesátých se tento problém dále řešil, bylo například navrhováno, aby univerzitní knihovny byly takto využívány jen v rámci MVS, referenčních služeb apod. Další změny přinesl nástup online databází. Knihovny umožňovaly vyhledávání v podstatě komukoliv, ten však musel být ochoten zaplatit aktuální cenu výstupů. Tento problém později vyřešil příchod databází na CD-ROM. Uvedení těchto produktů na trh přilákalo do knihoven další uživatele. Příchod

internetu nabídku zdrojů rozšířil. Většina univerzit zpřístupňuje část z nich pouze akademické obci. Registrovaným uživatelům jsou zpravidla přidělována hesla pro autentifikaci.

4. COWGILL, Allison – BEAM, Joan – WESS, Lindsey
Implementing an Information Commons in a University Library [Zavádění center informačních zdrojů do univerzitních knihoven] / Allison Cowgill, Joan Beam, Lindsey Wess
In: J. Acad. Librarianship. – [New York]. – 0099-1333. – 27, č. 6 (2001), s. 432-439. Lit. 17.
Příchod technologie WWW změnil základní povahu a strukturu společnosti, přičemž ovlivnil způsob osobního, profesionálního a společenského života každého jedince. Tim Berners-Lee vidí v jejím vzniku prostředek osvobození lidstva prostřednictvím volného přístupu k informacím. Rychlé změny v informačních technologiích ovládly mj. akademickou půdu. Studenti jsou při studiu stále více závislí na informačních technologiích a univerzitní knihovny musejí na tyto změny reagovat odpovídajícím způsobem. Centra informačních služeb podporují vztah mezi informačními technologiemi a akademickou obcí. Při rozhodování o jejich zavádění je nutno řešit otázky výběru zdrojů, obslužného personálu, nákladů na architektonické úpravy spojené s implementací rovněž nákladného vybavení odpovídajícím hardwarem a softwarem. Jako nejproblematičtější se jeví školení personálu, který je nucen přizpůsobit svou profesionální odpovědnost rychle se měnícímu prostředí. Tyto změny zasáhly i knihovny Colorado State University (CSU). V příspěvku jsou dále uvedeny konkrétní postřehy ze zavádění výše zmiňovaných center. Např. na CSU jsou téměř všechny počítačové stanice umístěny v hlavním elektronickém informačním centru (Electronic Information Center, EIC). To mělo v době svého vzniku za úkol zprostředkovávat přístup k elektronickým zdrojům, jako jsou fulltextové databáze, online katalogy, internet apod. Rostoucí význam elektronických zdrojů přinesl nutnost služby tohoto centra prohloubit, vyškolit zaměstnance, kteří budou schopni poskytovat uživatelům příslušnou technickou asistenci atd. Zmíněné centrum informačních zdrojů se definuje jako pojmový, fyzický a výukový prostor související se změnou organizační struktury od tištěných dokumentů směrem k digitálnímu prostředí, případně jako soubor koordinovaných zařízení usnadňujících přístup k informačním technologiím, což ve výsledku vede ke vzniku nového typu knihovny.
5. DESELAERS, Sybille
Westliches und Östliches verbinden : die neu eröffnete Central Library in Hongkong [Spojení západních a východních prvků : nově otevřená Ústřední knihovna v Hongkongu] / Sybille Deselaers
In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 2 (2002), s. 95-99.
Článek přináší podrobné informace o Ústřední knihovně Hongkongu, která byla v květnu 2001 otevřena ve východní části hustě zalidněného městského centra. Popisuje architekturu dvanáctipatrové budovy, v níž se uplatňují západní a východní architektonické prvky, seznamuje s rozložením provozů a služeb do jednotlivých podlaží, vše vybavené moderní informační technologií a sladěné se zájmy a požadavky návštěvníků. Na 33 800 m² je tu například ústředí informací o Hongkongu, domácích autorech a dokumentech, včetně legislativních, je tu prezentační knihovna výtvarného umění a hudebních děl, dále dětmi i rodiči oblíbená „knihovna hraček“ atd. – celkem 2000 studijních míst, z toho 1000 s možností připojení uživatelského laptopu, 500 s počítači napojenými na multimediální informační systém. Ústřední knihovna plní funkci národní knihovny s právem povinného výtisku publikací vydaných v Hongkongu, a také funkci kulturního střediska s bohatým programem přednášek, výstav a dalších akcí pro dospělé a pro děti. V článku lze nalézt rovněž přehled čtyřicetiletého vývoje veřejných knihoven řízených kulturní správou Městské, později Regionální rady Hongkongu, až k dnešnímu systému, který zahrnuje 56 poboček a osm pojízdných knihoven s celkovým fondem téměř 8 milionů knih a s 2,5 miliony zapsaných čtenářů. Fungování tohoto knihovního systému zajišťuje 1540 pracovníků, z toho 200 v ústřední knihovně. Služby všech veřejných knihoven jsou bezplatné, knihovny jsou otevřeny denně včetně nedělí a svátků. Vysoká návštěvnost a využívání služeb jsou značnou měrou ovlivněny tím, že vše je dvojjazyčné: fondy, katalogy, webové stránky (<http://www.hkpl.gov.hk>) jsou v čínštině a angličtině.
6. DRAGULANESCU, Nicolae
Emerging Information Society and History of Information Science in Romania [Rozvoj informační společnosti a historie informační vědy v Rumunsku] / Nicolae Dragulanescu
In: JASIST : J. Amer. Soc. Inform. Sci. Technol. – [New York]. – 1532-2882. – 53, č.1 (2002), s. 41-46. Lit.
Stejně jako většina postkomunistických zemí i Rumunsko přešlo na počátku devadesátých let k demokratickému systému orientovanému na trh a začalo se politicky i ekonomicky připravovat na vstup do 21. století. Podobně jako v USA a jiných vyspělých zemích zde nástupu informační vědy předcházela rozvoj knihovní vědy, archivní vědy, muzejního managementu apod. Jako všechny bývalé středoevropské země s centrálním plánováním, také Rumunsko rozvíjelo v letech 1950-1989 tzv. systém vědeckých a technických informací (Scientific and Technical Information, STI). Informační věda se začala postupně rozvíjet od roku 1990. Podmínky pro její rozvoj byly popsány pomocí tzv. SWOT-analýzy (S – strengths, W – weaknesses, O – opportunities, T – threats). Tato metoda vznikla po 2. světové válce na Dálném východě. Výsledky analýzy jsou prezentovány v příloze příspěvku.
7. GABEL, Gernot
Als Überlebende grüsst : die Arsenalbibliothek in Paris [O historické Knihovně Arsenálu v Paříži] / Gernot Gabel
In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 2 (2002), s. 71-72.
Článek připomíná zajímavou a pestrou historii pařížské Knihovny Arsenálu (Bibliothèque de l' Arsenal), kterou vybudoval v paláci na pozemku bývalé pařížské zbrojnice markýz z Paulmy, diplomat, politik, autor divadelních

her a bibliofil. Autor připomíná dějiny knihovny, rozšiřování bohatých sbírek, jejich osudy, změny majitelů knihovny v revolučních letech na konci 18. století a v první polovině 19. století. V roce 1797 byla knihovna otevřena pro veřejnost jako národní knihovna, ve 30. letech 19. století se v jejích sálech scházeli známí literáti té doby (A. Dumas, V. Hugo, A. de Vigny, G. De Nerval, Th. Gautier), od konce 19. století je knihovna vedena profesionálně (katalog, cílevědomá politika získávání publikací), v roce 1934 se dostává pod správu francouzské Národní knihovny. Závěr článku seznamuje s dnešní situací Knihovny Arsenálu, která se stala svým fondem téměř jednoho milionu svazků „Mekkou literárních historiků“, i když jsou její prostory omezeny a nelze plně využívat novodobé informační technologie. „Společnost přátel knihovny Arsenálu“, založená v roce 1996, patřila k aktivním odpůrcům dnes již odvolaného rozhodnutí o přemístění fondů a předání budovy pro účely archivu francouzského ministerstva zahraničí. Informace o Knihovně Arsenálu lze získat také na webových stránkách Národní knihovny Francie – <http://www.bnf.fr>.

8. HATSCHER, Susanne – KLUG, Petra

Yksi, kaksi, kolme : Die BIX-Studienreise 2001 [Jedna, dva, tři : Studijní cesta BIX v roce 2001] / Susanne Hatscher, Petra Klug

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 3 (2002), s. 141-142.

V říjnu 2001 navštívila skupina šesti německých knihovnic Helsinky a seznámila se s prací Ústřední městské knihovny a jejích poboček. Ve zprávě jsou zajímavé údaje o rozšíření knihovních služeb mezi obyvateli finského hlavního města a o spolupráci knihovny s kulturními středisky a dalšími knihovnami různého zaměření. Městská knihovna v Helsinkách jako největší finská knihovna plní též funkci národní knihovny a ústředí meziknihovní výpůjční služby pro všechny veřejné knihovny. Byla první, která otevřela veřejnosti přístup k internetu a s podporou nadace Billa a Melindy Gatesových zavedla službu zodpovídání dotazů nazvanou „Informační čerpací stanice“, kde lze požadovat jakoukoli informaci jakoukoli formou dotazu (e-mail, SMS, fax, dopis, telefon). Zpráva potvrzuje všestranně vysokou úroveň finských knihovních služeb včetně kompetence a ochoty personálu knihoven a přitažlivosti architektury a vybavení budov. (Pozn. red.: „BIX“ v názvu článku je zkratkou projektu „Bibliotheksindex“ – společné iniciativy německého knihovnického spolku DBV a Bertelsmannovy nadace; popsaná studijní cesta se uskutečnila v rámci tohoto projektu. Podrobněji o BIX viz <http://www.bix-bibliotheksindex.de>; plný text článku lze najít i na tomto URL, odkaz Artikelsammlung.)

9. HERZOG, Rainer

Solitärbau im Grünen : die Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek Jena ist gerüstet für das neue Medienzeitalter [Solitérní budova v zeleni : Durynská Univerzitní a Zemská knihovna v Jeně je připravena pro věk nových médií] / Rainer Herzog

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 3 (2002), s. 166-172.

V úvodu článku je připomenuta historie významné univerzitní a zemské knihovny v Jeně, jakož i pozemku, na němž byla pro knihovnu v polovině 19. století postavena nová budova, a léta provizorního umístění a provozu po zničení objektu leteckým náletem koncem 2. světové války. Hlavní část stati podrobně seznamuje s etapou plánování a přípravy projektu novostavby v souladu s novou koncepcí knihovny (od roku 1994), s architektonickým řešením budovy jako solitéru uprostřed zeleně městského centra a s uspořádáním interiéru podle požadavků knihovních služeb. V popisu jednotlivých podlaží je zdůrazněn zřetel k uživateli, jeho potřebám i pohodlí (vybavení studoven a pracovních míst počítači s přístupem ke katalogům, s kopírkami a tiskárnami). Vedle všeobecné studovny jsou zde studovny s odborným zaměřením, při každé je informační služba a transportní zařízení pro rychlou expedici ze skladišť v suterénním prostoru. K článku je připojena tabulka se základními daty: knihovna je proponována na 31 600 b. m. regálů ve volném výběru, 9100 b. m. ve skladišti s kompaktními regály a 6900 b. m. v klasických skladištích, na 610 studijních míst (z toho 89 v individuálních karelech, 50 v pěti menších studovnách pro skupinovou práci) atd. Knihovna celkem (včetně poboček) spravuje 3,8 milionu knihovních jednotek. Informace lze získat také na <http://www.thulb.uni-jena.de>.

10. CHOWDHURY, Gobinda G.

Digital libraries and reference services : present and future [Digitální knihovny a referenční služby : přítomnost a budoucnost] / Gobinda G. Chowdhury

In: J. Doc. – [London]. – 0022-0418. – 58, č. 3 (2002), s. 258-283. Lit.

Referenční služby zaujímají v oblasti knihovnictví a informačních služeb stále důležitější místo. Jsou chápány jako personalizované služby, kdy školený knihovník poskytuje uživateli odbornou pomoc při práci s informacemi. Odborníci v této souvislosti stále řeší otázky nejhodnějších zdrojů pro získávání specifických informací, o něž mají uživatelé zájem. V současnosti se tato problematika přenáší do oblasti digitálních knihoven, tedy informačních zdrojů poskytovaných bez účasti osoby zprostředkovatele. Právě z důvodu absence tohoto prostředníka je nutné uživatele co nejlépe připravit na problémy spojené s vyhledáváním informací v těchto zdrojích. V daném kontextu vznikla celá řada studií. Některé se zabývají samotným definováním pojmu digitální knihovna (v souvislosti s referenčními službami), jiné řeší právě otázky týkající se role lidského faktoru v oblasti vytváření a využívání digitálních knihoven. Příspěvek se dále zabývá charakteristikou současného stavu některých online referenčních a informačních služeb. Průběžný výzkum personalizovaných služeb v oblasti digitálních knihoven ukazuje na dva trendy vedoucí ke zlepšení podmínek pro vyhledávání: jednak vytvoření prostoru pro uživatele, kde si může ukládat nalezená data, na druhé straně automatické filtrování informací podle uživatelských kategorií apod. V rámci hodnotících studií bylo zjištěno, že pro uživatele je obtížné zvolit vhodný informační zdroj pro vyhledávání, pokládají dotazy nevhodným způsobem, nejsou dostatečně schopni posoudit relevanci výsledku atd. Digitální

knihovny se snaží jednak využít technologie „agentů“ pro identifikaci, filtrování a kategorizaci informací, jednak se snaží prohloubit spolupráci mezi tvůrci digitálních knihoven. Jedním ze zamýšlených projektů je také vytvoření jakéhosi modelu uživatele-experta, který má napomoci běžnému uživateli zdokonalit vyhledávací techniky.

11. JAUSLIN, Jean-Frédéric

Tiefgreifende Metamorphose : Die Schweizerische Landesbibliothek im neuen Kleid [Hluboké proměny : Švýcarská Zemská knihovna v novém šatě] / Jean-Frédéric Jauslin

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 1 (2002), s. 23-27.

Po deseti letech plánovacích a stavebních prací byla v červnu 2001 znovu pro veřejnost otevřena Švýcarská Zemská knihovna v Bernu (Schweizerische Landesbibliothek – SLB). Interiér budovy z 30. let 20. století byl zcela přebudován a modernizován se zřetelem k využívání novodobých informačních technologií a k velikosti fondu (3,5 milionu dokumentů). Na rozdíl od stavebních projektů knihovnických budov v Evropě vycházel projekt přestavby SLB ze zásady umístění fondů vertikálně do hloubky, veřejných prostor do výšky a administrativy do šířky. Stavba podzemního, téměř 28 m hlubokého skladu byla náročným stavebně technickým procesem, podařilo se však zajistit cca 80 běžných km vhodného úložného prostoru pro současné fondy i budoucí přírůstky. Větší část bývalého skladiště ve vyšších podlažích byla zbořena, nově postavena a zařízena jako prostory pro veřejnost. Autor článku, dlouholetý ředitel SLB, popisuje rozmístění čtenářských prostor očima přicházejícího návštěvníka: od přízemí s čítárnou v původním stylu a s novým informačním sálem vybaveným počítači s přístupem k internetu k databázím, interním a externím katalogům, přes jednotlivá poschodí až k prezenčnímu fondu Švýcarského literárního archivu. V závěru jsou zmíněny problémy technického zařízení a modernizace pomocných provozů v té části budovy knihovny, která je památkově chráněna – konstatováno, že zde muselo dojít ke kompromisům s hledisky památkové ochrany. URL knihovny je <http://www.snl.ch>.

12. JOULY, Hannelore

Kunst und Wissenschaft verbinden : Stadtbücherei Stuttgart : Befragungen, Evaluationen, Interviews [Umění a věda pospolu : ankety, hodnocení a interview Městské knihovny ve Stuttgartu] / Hannelore Joly

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 1 (2002), s. 40-43.

V rámci projektu rozvoje a podpory kulturních a vzdělávacích institucí jako center celoživotního sebevzdělávání uskutečnila Městská knihovna ve Stuttgartu v letech 1999-2002 několik anket a interview mezi dospělými návštěvníky ústřední knihovny a dvou poboček v městských částech, mezi návštěvníky kulturních akcí knihovny a bývalými čtenáři. Průzkum zjišťoval názory a představy o moderní knihovně, její funkci, prostředí a pracovištích. V článku jsou shrnuty hlavní výsledky, nejsou zde však informace o technikách a metodách výzkumu. Většina návštěvníků považuje knihovnu za místo, které je inspirativní a důležité pro studium a sebevzdělávání. K optimálním podmínkám studijního prostředí patří: klid, maximum informačních médií (přičemž kniha je stále tím nejdůležitějším), personál, který umí poradit při hledání materiálů i odborně, úprava a výzdoba prostorů. Kulturní programy Městské knihovny nejsou vnímány jako nábor čtenářů a propagace knihovny (polovina dotazovaných není čtenářem žádné knihovny), návštěvníci programů navštěvují také divadla, hudební a literární pořady, považují kulturní programy knihovny za obohacení života ve městě. Průzkum bývalých čtenářů Městské knihovny ukázal ve srovnání se stálými návštěvníky, že jde o lidi starší (ve věku kolem 40 let jako by se ztrácel zájem o knihovnu), kteří mají méně času na čtení, ale studují v souvislosti se zaměstnáním či s potřebou zvládat cizí jazyky, a kterým nevyhovuje vyhledávání materiálů počítačem (kritika OPAC systému je častá i u stálých návštěvníků).

13. KLARIN, Sofija – PIGAC, Sonja – PAVELIĆ, Damir

Croatian Remote Access Electronic Serials : Results of a Survey [Vzdálený přístup k chorvatským elektronickým seriálům : výsledky výzkumu] / Sofija Klarin, Sonja Pigac, Damir Pavelić

In: International Cat. Bibliogr. Control. – [Frankfurt a. M.]. – 1011-8829. – 30, č. 4 (2001), s. 70-72. Lit. 6.

Elektronické publikování v Chorvatsku se za posledních deset let velmi rozšířilo. Dnes je na internetu dostupných více než sto padesát chorvatských titulů seriálových publikací (noviny, časopisy, týdeníky apod.) a několik monografických publikací (především science-fiction, manuály). V období od ledna 2000 do dubna 2001 provedla Národní a univerzitní knihovna v Záhřebu (Ústav pro knihovnictví a oddělení seriálových publikací) ve spolupráci s knihovnou ekonomické fakulty v Záhřebu výzkum chorvatských elektronických seriálů. Výsledná studie obsahuje informace o jejich dostupnosti, způsobech publikování a nakladatelích. Chorvatská elektronická nakladatelství provedla dodatečný výzkum o využívání metadat v HTML dokumentech a zjišťovala zájem o kooperaci v této oblasti. Článek stručně informuje o průběhu a výsledcích výzkumu a odkazuje na webové portály se seznamy chorvatských elektronických seriálů (např. <http://www.crolinks.com/>).

14. KOEHLER, Wallace

Web Page Change and Persistence – A Four Year Longitudinal Study [Proměny webových stránek – průběžná čtyřletá studie] / Wallace Koehler

In: JASIST : J. Amer. Soc. Inform. Sci. Technol. – [New York]. – 1532-2882. – 53, č. 2 (2002), s. 162-171. Lit.

Změny v topografiích webových stránek lze shrnout minimálně do čtyř bodů: 1) více stránek na více serverech na více místech, 2) více stránek a objektů připojovaných k existujícím stránkám, 3) změny provozního charakteru a 4) modifikace existujícího textu, grafiky a dalších webových objektů. Článek se zaměřuje především na poslední zmíněný bod. Sleduje a dokumentuje změny, k nimž dochází na vybrané webové stránce vytvořené v prosinci 1996, a to až do února 2001. Zaměřuje se zejména na dva jevy: na životní cyklus webových objektů a na změny ve webových objektech. Autor sleduje, co se mění, jak často, jaká je životnost stránek, zda se různé webové

stránky (komerční, vzdělávací...) chovají různě apod. Z uvedených dat vyplývá, že průměrná životnost webových stránek je asi 2 roky. Tato životnost se může prodlužovat nebo zkracovat vlivem celé řady faktorů, které jsou ve studii rozebrány a graficky znázorněny.

15. KUMP, Ziga

Aktuelle Entwicklungen im Bibliothekswesen der Schweiz : Neues aus den Öffentlichen Bibliotheken [Současný rozvoj knihovnictví ve Švýcarsku : co nového ve veřejných knihovnách] / Ziga Kump

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 2 (2002), s. 91-94.

Na rozdíl od Německa nemají švýcarské veřejné knihovny dlouhou historii: začaly vznikat v 50. a 60. letech 20. století pod vlivem anglo-amerického pojetí veřejné knihovny a podle vzoru především dánského knihovnictví. Během dvaceti let vznikla řada menších místních a školních knihoven, jejichž organizaci a rozvoj si až mnohem později vzaly na starost kantonální knihovní komise (grémia) a teprve posléze se jimi celostátně začalo zabývat Švýcarské pracovní sdružení všeobecných veřejných knihoven (SAB/CLP), které vypracovalo směrnice a doporučení pro další vývoj těchto knihoven. V následujících letech vznikly další organizace na podporu veřejných knihoven, mezi nimi konfederací centrálně financovaná nadace „Švýcarská lidová knihovna“, která funguje jako prostředník kulturních styků mezi čtyřmi jazykovými regiony Švýcarska. Dnešní vývoj veřejných knihoven směřuje – za aktivní podpory Švýcarského pracovního sdružení SAB/CLP – k regionální spolupráci v zájmu zvýšení nabídky informačních materiálů čtenářům (podle doporučení má např. 20 % fondu veřejné knihovny sestávat z elektronických informačních médií). Dalšímu zlepšování činnosti veřejných knihoven má napomoci zvyšování odborné přípravy knihovníků v kurzech organizovaných v jednotlivých kantonech.

16. KUYPER-RUSHING, Lois

A Formal Mentoring Program in a University Library : Components of a Successful Experiment [Metodický poradenský program v univerzitní knihovně : složky úspěšného experimentu] / Lois Kuyper-Rushing

In: J. Acad. Librarianship. – [New York]. – 0099-1333. – 27, č. 6 (2001), s. 440-446. Lit. 28.

Knihovny Louisiana State University (LSU) přijaly na podzim roku 1998 metodický poradenský program. Může být definován například jako profesionální podpůrný vztah mezi zkušeným zaměstnancem a začátečníkem. Má za cíl pomoci novému zaměstnanci úspěšně se zařadit do pracovního procesu na základě pomoci a podpory zkušenějších kolegů. Příspěvek mapuje různé podoby takového programu a popisuje zkušenosti odborníků na jednotlivých univerzitách. Na LSU se program realizuje pod patronací fakultní komise pro informační politiku (Library Faculty Policy Committee, LPFC), která také definovala jeho jednotlivé složky. Patří sem například vytvoření poradenské komise složené ze dvou profesionálů a jednoho začátečníka. Poradcem nesmí být přímý nadřízený nového zaměstnance. Všichni noví zaměstnanci jsou vyzváni, aby se na programu podíleli, poradci jsou vybíráni na základě dobrovolnosti. V průběhu roku se konají jednak společné schůzky všech zúčastněných, jednak školení pro každou skupinu zvlášť. Noví zaměstnanci předkládají své představy o charakteru své budoucí práce, jejich poradci zodpovídají otázky a vypracovávají k daným tématům studie. Výsledky se vykazují každoročně. Příspěvek dále popisuje proces implementace programu na univerzitě a hodnocení jeho výsledků.

17. LANDRY, Patrice

The MACS Project : Multilingual Access to Subjects (LCSH, RAMEAU, SWD) [Projekt MACS : vícejazyčný přístup k tématu dokumentu (LCSH, RAMEAU, SWD)] / Patrice Landry

In: Intern. Cat. Bibliogr. Control. – [Frankfurt a. M.]. – 1011-8829. – 30, č. 3 (2001), s. 46-49.

Sdružení CENL (Conference of European National Librarians) začalo v roce 1997 v rámci projektu Evropské komise CoBRA řešit otázky vícejazyčného předmětového přístupu k bibliografickým databázím (vícejazyčné simultánní vyhledávání). Tyto aktivity se staly základem projektu MACS (Multilingual Access to Subjects). Hlavní podíl na těchto iniciativách měly čtyři velké evropské knihovny, které rovněž plně nebo částečně odpovídají za vytváření tří velkých jazykových skupin předmětových hesel – německého SWD, francouzského RAMEAU a pro angličtinu LCSH. Jsou to Swiss National Library, Bibliothèque Nationale de France, Die Deutsche Bibliothek a The British Library. V roce 1999 vznikla pilotní studie k projektu a vzápětí byl vytvořen prototyp příslušného nástroje. Základním požadavkem bylo, aby byl nezávislý na systémech jednotlivých partnerských knihoven. Vznikla tedy WWW aplikace využívající výhod vyhledávacího protokolu Z39.50. Z pohledu uživatele dovoluje tento prototyp přes relativně jednoduché uživatelské rozhraní zvolit si heslář a katalogy, ve kterých chceme vyhledávat. Umožňuje browsing a podporuje booleovské operátory. V první polovině roku 2002 měla být dokončena jeho upravená testovací verze a ve druhé polovině roku měl být integrován do čtyř partnerských knihoven, aby jeho možnosti mohly být vyzkoušeny v reálných podmínkách. (Pozn. red.: Prototyp MACS včetně seznamu hesel je přístupný z adresy <http://infolab.uvt.nl/prj/macs/prototypee.html>; projekt je dobře popsán také na stránkách Národní knihovny Francie – <http://rameau.bnf.fr> – Accès multilingue par sujet.)

18. LARGE, Andrew – BEHESHTI, Jamshid – RAHMAN, Tarjin

Design Criteria for Children's Web Portals : The Users Speak Out [Kritéria pro vytváření dětských webových portálů : uživatelé hovoří bez obalu] / Andrew Large, Jamshid Beheshti, Tarjin Rahman

In: JASIST : J. Amer. Soc. Inform. Sci. Technol. – [New York]. – 1532-2882. – 53, č. 2 (2002), s. 79-94. Lit.

Autoři popisují průběh a výsledky studie iniciované McGillovou univerzitou v Montrealu, jež měla za úkol odhalit nedostatky současných webových portálů určených pro dětské uživatele. Byly vybrány tyto portály: Ask Jeeves for Kids (<http://www.ajkids.com>), KidsClick (<http://sunsite.berkeley.edu/kidsclick/>), Lycos Zone (<http://www.lycoszone.com>) a Yahoo!igans! (<http://www.yahooigans.com>). Mladí uživatelé ve věku 10 až 13 let byli

požadání, aby popsali své zkušenosti s využíváním uvedených portálů a případně sami navrhli nějaké změny. Na základě výsledků studie byla definována kritéria pro vytváření dětských webových portálů, a to zejména z následujících hledisek: možnosti vyhledávání a uspořádání výsledků, vizuální stránka, informační architektura a možnost vytvoření uživatelského nastavení. V ideálním případě by takový portál měl být využitelný pro účely vzdělávání i zábavy, měl by mít pokud možno vkusnou a přehlednou grafiku, měl by disponovat jak možností vyhledávat podle klíčových slov, tak prohledáváním jednotlivých předmětových kategorií atd. Také název portálu by měl být jednoduchý a URL snadno zapamatovatelné.

19. MÜHLBERGER, Günter

Digitising instead of mailing or shipping : a new approach to interlibrary loan through customer-related digitisation of monographs [Digitalizace místo odesílání poštou : nové pojetí meziknihovnických výpůjčních služeb založené na digitalizaci uživatelem žádaných monografií] / Günter Mühlberger

In: Interlending Doc. Supply. – [Bradford]. – 0264-1615. – 30, č. 2 (2002), s. 66-72. Pozn., lit.

Elektronické dodávání článků z časopisů je považováno za velmi progresivní způsob uspokojování potřeb uživatelů, o elektronickém dodávání monografií se však zatím v tomto smyslu pouze diskutuje. Velkým problémem jsou autorská práva. Novými možnostmi digitalizace monografií a jejich zpřístupněním uživatelům se zabývá projekt BOOKS2U! (<http://books2u.uibk.ac.at>). Na projektu se podílí Univerzitní knihovna v Grazu, Univerzitní knihovna v Innsbrucku a Univerzita Johannease Keplera v Linci (Austrian Institute for Information Systems and Support Services for Blind and Visually Handicapped University Students). Tyto tři instituce se podílejí na projektu ALO – Austrian Literature Online (<http://www.literature.at>), který s projektem BOOKS2U! úzce souvisí. Příspěvek popisuje okolnosti vzniku projektu BOOKS2U!, předpoklady pro implementaci výsledků výzkumu a způsob práce s digitalizovanými dokumenty. Cílem projektu je ušetřit čas a peníze jak uživatelů, tak i knihovníků.

20. NEUBAUER, Wolfram

Aktuelle Entwicklungen im Bibliothekswesen der Schweiz : die wissenschaftlichen Bibliotheken [Současný rozvoj knihovnictví ve Švýcarsku : vědecké knihovny] / Wolfram Neubauer

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 2 (2002), s. 87-90.

Autor úvodem srovnává podmínky rozvoje vědeckých knihoven v Německu a Švýcarsku a shrnuje charakteristické rysy švýcarského vědeckého systému jak na úrovni vysokých škol, tak ve výzkumných a průmyslových institucích. Souhrnně charakterizuje dvanáct univerzitních knihoven co do rozsahu fondů, finančních prostředků na jejich doplňování a úrovně využívání informačních technologií. Tyto knihovny tvoří dvě velké skupiny podle jazyka (německé a frankofonní Švýcarsko) a podle typu používaného informačního systému. Podrobnější je informace o knihovně Vysoké školy technické Švýcarské konfederace (ETH, <http://www.ethbib.ethz.ch/>) v Curychu, která je vůbec největší švýcarskou knihovnou, má zvláštní postavení a úkoly jako národní centrum přírodovědných a technických informací a jako řídicí článek svazku více než šedesáti knihoven se souborným elektronickým katalogem a výpůjčním systémem (NEBIS). Dále článek seznamuje s cíli nedávno vytvořeného Konsorcia švýcarských vysokoškolských knihoven a s jeho projekty do roku 2007 (mimo jiné získání práva přístupu k databázím všech vědních oborů a k elektronickým časopisům). Závěrečná část informuje o systému odborné výchovy knihovníků, společně s výchovou archivářů a dokumentalistů a řízené Švýcarským svazem knihoven a knihovníků.

21. ORR, Debbie – APPLETON, Margaret – WALLIN, Margie

Information Literacy and Flexible Delivery : Creating a Conceptual Framework and Model

[Informační gramotnost a její efektivní předávání : vytváření pojmového rámce a modelu] / Debbie Orr, Margaret Appleton, Margie Wallin

In: J. Acad. Librarianship. – [New York]. – 0099-1333. – 27, č. 6 (2001), s. 457-463. Lit. 19.

Navzdory stále narůstající potřebě informační gramotnosti existuje velmi málo vzorových modelů pro její začlenění do oblasti australského vysokého školství. Knihovníci ve spolupráci s fakultou Central Queensland University vytvořili rámec, který má napomáhat vývoji a hodnocení programů informační gramotnosti. V minulosti byly tyto programy běžně realizovány „tváří v tvář“ studentům, nyní je řada studentů geograficky vzdálena a studují online. V úvahu je třeba brát také fakt, že v odlišných disciplínách je nutné disponovat různými stupni informační gramotnosti. Odborníci definovali dovednosti, které by si měl student osvojit před ukončením studia. Měl by být schopen aplikovat teoretické poznatky z oboru v praxi, řešit problémy a umět řešení vědecky podložit, využívat informační technologie, být dostatečně informačně gramotný, fungovat jako člen i vedoucí týmu a umět ústně i písemně vyjadřovat své myšlenky. Tyto schopnosti nemohou být rozvíjeny odděleně; při vytváření rámce pro výuku informační gramotnosti je třeba vnímat je jako celek. Model musí být aplikovatelný na jakoukoli disciplínu, vyhovovat všem způsobům předávání („tváří v tvář“, distanční výuka, webová prezentace, videokonference), musí fungovat stejně pro všechny stupně studia, apod. Model byl prezentován na mnoha národních i mezinárodních konferencích (např. 4th Australian National Information Literacy Conference, 1999; 2000 ACRL Information Literacy Immersion – <http://www.ala.org/acrl/nili/immersion.html>). Účastníci z USA, Kanady, Nového Zélandu a Austrálie získali povolení jej využívat a rozvíjet v rámci svých vlastních programů informační gramotnosti.

22. SEYMOUR, Chaim

A Time to Build : Israeli Cataloging in Transition [Čas tvořit : změny v oblasti katalogizace v Izraeli] / Chaim Seymour

In: Intern. Cat. Bibliogr. Control. – [Frankfurt a. M.]. – 1011-8829. – 30, č. 4 (2001), s. 63-64.

Úroveň izraelských knihoven a knihovnictví je srovnatelná s evropskými zeměmi, které mají podobné složení

obyvatelstva. Studie z roku 1999 uvádí výčet sedmi převážně univerzitních knihoven, které mají ve svých fondech více než 250 000 svazků. Nejvýznamnější instituce používají jednotný software ALEPH, většinou však starší verzi ALEPH 3, přechod k novější ALEPH 500 byl v době tvorby článku teprve ve fázi jednání. Jedním z hlavních problémů, který komplikuje vyhledávání, jsou čtyři skupiny znaků používaných při katalogizaci – evropské, hebrejské, arabské znaky a cyrilice. V současnosti probíhají změny zejména v oblasti retrospektivní katalogizace. Většina institucí využívá služby OCLC RETROCON. Další prioritou izraelských knihoven je úkol zefektivnit a urychlit katalogizaci internetových zdrojů. Od roku 1998 je v jednání využití formátu MARC a od roku 1999 se uvažuje o přechodu na kódování Unicode, které pomůže vyřešit řadu problémů s používáním hebrejské abecedy.

23. SHEESLEY, Deborah F.

Burnout and the Academic Teaching Librarian : An Examination of the Problem and Suggested Solutions [Syndrom vyhoření u knihovníků vyučujících na univerzitách : výzkum problému a navrhovaná řešení] / Deborah F. Sheesley

In: J. Acad. Librarianship. – [New York]. – 0099-1333. – 27, č. 6 (2001), s. 447-451. Lit. 61.

Výzkum ukázal četnost případů syndromu vyhoření u knihovníků, kteří vyučují na univerzitách instruktážní kurzy informační gramotnosti. Část vědců, kteří tento problém zkoumají, rozlišuje tři dimenze tohoto syndromu: citové vyčerpání, pocit odlidštění a neuspokojivý pocit z dosažených výsledků. Knihovník se tak dostává do stresové situace. Určitý stupeň stresu může být motivující, avšak čas od času narůstá do nežádoucích rozměrů. Někteří vědci sledovali zkušenosti knihovníků, kteří působí v praxi teprve krátkou dobu. Zaznamenali, že většina z nich ztratí po čase prvotní nadšení a motivaci; pokud se jim nedaří, obviňují systém nebo klienty, u řady z nich byl zjištěn narůstající cynismus, pesimismus a misantropie, rostoucí orientace na sebe sama, tím pádem odklon od orientace na uspokojování potřeb uživatelů atd. Faktory, které jsou toho příčinou, mohou být například tytéž neustále se opakující úkony při výuce, nedostatek profesionální stimulace, absence zpětné vazby ze strany studentů, pocit izolace od zbytku akademické obce (výlučnost jejich postavení může vyvolat pocit, že jakoby nikam nepatří) apod. Odborníci navrhují dva druhy řešení – v rámci výuky a mimo ni. Kurzy by měly probíhat tak, aby největší aktivita ležela na studentech, a měla by existovat možnost, aby každou skupinu studentů vyučovalo střídavě několik profesionálů předávajících si vzájemně své zkušenosti. Vyučující knihovník by se neměl obávat dát najevo neznalost, aplikovat originální metody výuky, maximálně komunikovat se studenty atd. Na vyšší úrovni jde zejména o řízenou politiku výuky informační gramotnosti, knihovníci by se měli dále vzdělávat, měli by mít zajištěno odpovídající pracovní prostředí, cítit maximální vstřícnost ze strany akademické obce.

24. SCHUBERT, Eva

Acht Tage in Spanien : „... die öffentliche Bibliothek als lebendige Kraft ...“ [Osm dní ve Španělsku : „... veřejná knihovna jako živoucí síla...“] / Eva Schubert

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 3 (2002), s. 139-140.

Účastnice studijní cesty po knihovnách jižního Španělska popisuje systém španělských veřejných knihoven. Vysvětluje správní členění země a tomu odpovídající strukturu veřejných knihoven, v níž mají hlavní úlohu krajské a regionální knihovny řízené a financované státem, zatímco obecní (místní) knihovny fungují v režii obcí. Většina knihoven vznikala v 80. letech 20. století s finanční podporou Evropské unie, jejich budovy jsou nové nebo vhodně přestavěné, často více knihoven nebo kulturních institucí sídlí v téže budově. Jako příklad je uvedeno město Toledo, kde je Ústřední veřejná knihovna umístěna společně s regionální knihovnou a Vojenským historickým muzeem v památném Alcázaru. Autorka zprávy si všímá zajímavostí: např. vysoké návštěvnosti knihoven (mj. školáky a studenty), dlouhé otevírací doby (do večera a o sobotách), pozornosti etnickým menšinám (knihovní fondy v arabštině, jazykové kurzy pro imigranty ze severní Afriky), začlenění veřejné knihovny do domu sociálních služeb, bezplatného půjčování dokumentů a přístupu k internetu, naproti tomu omezení počtu dokumentů půjčovaných najednou (často jen 2-3 média). U některých knihoven je popsán interiér, resp. vybavení a atmosféra, příznivá pro návštěvníky.

25. SIMON, Elisabeth

Weisheit und Erfahrung : Von Geschichtenerzählern und Bibliotheken : Beobachtungen aus dem Norden Nigerias [Životní moudrost a zkušenost : pozorování vypravěčů a knihovny v severní Nigérii] / Elisabeth Simon

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 5 (2002), s. 321-326. Lit., pozn.

Autorka otevírá svůj článek o knihovnictví severní Nigérie podrobným líčením představení, v němž domorodý vypravěč-zpěvák za doprovodu skupiny hudebníků s tradičními nástroji zpíval o přírodě, rodině, přátelství. Bezprostřední spojení poezie, aktuálních zpráv i rad do života v ústním podání převážně starších mužů je v řadě afrických zemí stále ještě hlavním zdrojem informací a osvěty. Autorka srovnává tuto formu šíření kultury a vědomostí s formou tištěného dokumentu, a to z hlediska vlivu obou na posluchačstvo, na uživatele. Rozebírá souvislosti politické, náboženské, kmenové a jazykové struktury a úrovně vzdělanosti obyvatel spolkové země Borno na severu federální Nigérie. Charakterizuje hlavní město Maiduguria a zdejší univerzitu s profesionálně vedenou knihovnou, která však nemá dostatek knihovních fondů a neumožňuje přístup k jiným informačním zdrojům. Afrika jako taková je na internetové mapě bílým místem, a to nejen pro omezené technické možnosti, ale hlavně pro velmi nízkou úroveň gramotnosti a vzdělanosti. Snaha vybudovat vlastní zemskou knihovnu Borna je výrazem sounáležitosti se zemí, uskutečnění této myšlenky by bylo významným vývojovým krokem. V poslední části článku autorka připomíná knihovny, které vznikly ze soukromé iniciativy: Lingvistickou knihovnu pro vzdělávání společnosti (s poznámkou o životě a práci jejího zakladatele C. M. B. Branna) a knihovnu Centra pro transsaharská studia (CTSS), obě při univerzitě v Maiduguri. Zajímavá je poznámka o spolupráci CTSS se zvukovým archivem berlínského Etnologického muzea – viz <http://www.univie.ac.at/afrikanistik/african.maiduguri.html>.

26. WEBER, Jutta

Cooperation in Practice: MALVINE and LEAF. Gateways to Europe's Cultural Heritage [Spolupráce v praxi: MALVINE a LEAF : brány k evropskému kulturnímu dědictví] / Jutta Weber

In: Intern. Cat. Bibliogr. Control. – [Frankfurt a. M.]. – 1011-8829. – 30, č. 2 (2001), s. 28-31.

MALVINE (Manuscripts and Letters Via Integrated Networks in Europe) je název evropského projektu podporovaného patnácti institucemi z devíti evropských zemí. Vznikl z iniciativy Evropské komise jako součást 4. rámcového programu „Telematika pro knihovny“. Jeho počátky spadají do roku 1998, úspěšně byl dokončen v lednu 2001. MALVINE je v podstatě vyhledávací nástroj, který tvoří základ sítě evropských institucí uchovávajících a zpřístupňujících zejména staré listiny a rukopisy. Na projektu participují především národní knihovny (Německo, Portugalsko, Velké Británie aj.), ale např. také univerzitní knihovny, archivy a další instituce z celé Evropy. Vzhledem k jejich množství a různorodosti vyvstávají obtíže zejména při sjednocování katalogizačních postupů a také při vytváření společné technické a sémantické základny. Za údržbu projektu MALVINE zodpovídá MALVINE Maintenance Agency (MMA) sídlící při Staatsbibliothek v Berlíně. Úkolem navazujícího projektu LEAF (Linking and Exploring Authority Files) je vyvinout modelovou architekturu pro distribuovaný vyhledávací systém shromažďující informace o existujících jmenných autoritách s cílem automaticky vytvářet soubor autorit právě ve specifické oblasti evropského kulturního dědictví. Projekt začal vznikat na jaře 2001 a spolupracují na něm víceméně stejné instituce jako na projektu MALVINE (navíc ještě např. národní knihovny Španělska, Francie, ale také Kongresová knihovna ve Washingtonu a řada dalších). Model LEAF bude integrován ve vyhledávacím systému MALVINE, kde bude demonstrována jeho funkčnost. Oba projekty mají přispět ke zdokonalení a rozšíření příslušných standardů v celoevropském měřítku. Další informace na <http://www.malvine.org>.

27. WEECH, Terry L.

Back to the future – When resource sharing seemed to work : The rise and fall of a successful consortial resource sharing network [Zpět do budoucnosti – když se zdá, že sdílení zdrojů funguje : vzestup a pád úspěšné konsorciální sítě pro sdílení zdrojů] / Terry L. Weech

In: Interlending Doc. Supply. – [Bradford]. – 0264-1615. – 30, č. 2 (2002), s. 80-86.

Na počátku 80. let bylo v rámci knihovní sítě státu Illinois vytvořeno konsorcium pro sdílení zdrojů v síti „ILLINET Online“ (Illinois Library & Information Network – <http://library.ilcso.illinois.edu/isl>). Státní síť veřejných knihoven začala vznikat za výrazné podpory Illinois Library Association a Illinois State Library již na počátku 60. let. Systém byl založen na bibliografické databázi OCLC a spolupráci 18 regionálních knihovnických systémů (podpora celkem více než 500 veřejných knihoven). Tento projekt slavil úspěchy po dobu téměř 15 let. V polovině 90. let vedl ekonomický a technický vývoj k rozpadu konsorcia. Jeho hlavní členové – velké akademické knihovny – se spojili s menšími akademickými knihovnami mimo originální skupinu a vzniklo tak nové konsorcium. Původní konsorcium, které mělo ambice být konsorciem různých druhů knihoven, se stalo ne pružnou a nefunkční organizací. Příspěvek je věnován finančním, politickým a technickým faktorům, které vedly k těmto změnám, a hodnotí krátkodobé a dlouhodobé vlivy na sdílení zdrojů v konsorciu. S illinoiským experimentem jsou porovnávány další podobné projekty. Jsou diskutována případná ponaučení a výsledky. Podle autora celý projekt ztroskotal na „nevěrnosti“ některých konsorciálních partnerů.

28. WIENHOLZ, Heike

Umel oder die Exotik des Nordens : Ein Blick auf das wissenschaftliche Bibliothekswesen in Schweden [Uměl aneb exotika severu : pohled na vědecké knihovny ve Švédsku] / Heike Wienholz

In: Buch Bibl. – [Bad Honnef]. – 0340-0301. – 54, č. 2 (2002), s. 82-86. Lit. a pozn. 35.

Zkrácené znění diplomové práce absolventky Institutu knihovnictví ve Stuttgartu informuje o sedmi hlavních vědeckých knihovnách Švédska. Začíná Královskou knihovnou ve Stockholmu, a to stručným přehledem její historie a dnešní úlohou jako národní knihovny a informačního ústředí. Charakterizuje jí vydávanou národní bibliografii knih a periodik (bibliografické produkty knihovny viz <http://www.kb.se/nbm/nbprod.htm>), její oddělení pro plánování a koordinaci švédských knihoven (tzv. BIBSAM), správu elektronického souborného katalogu fondů všech vědeckých a větších veřejných knihoven ve Švédsku (báze dat LIBRIS, <http://info.libris.kb.se/>). Dále jsou stručně zmíněny univerzitní knihovny v Uppsale a Lundu s významnými fondy rukopisů a starších vědeckých publikací, Univerzitní knihovna (dále UK) v Göteborgu s ojedinelým fondem k ženskému hnutí (<http://www.ub.gu.se/organisation/gubhist.html>), UK ve Stockholmu a nejmladší z nich, UK v Linköpingu, obě se specifickou organizací práce a služeb fakultám svých univerzit. Zvláštní funkce plní UK v Umel, městě v rozlehlé severní oblasti Švédska, kde jako jediná vědecká knihovna zajišťuje služby nejen své univerzitě, ale celému regionu (<http://www.ub.umu.se/>). Vedle těchto univerzitních knihoven existuje řada odborných vysokoškolských knihoven, mezi nejvýznamnější patří Karolinska Institutet pro obor lékařství, knihovna Vysoké školy technické a knihovna Zemědělské univerzity. Švédské vědecké knihovny jsou z mezinárodního hlediska předvojem elektronických informačních služeb, podílejí se na společných projektech elektronického zpracování, uchování a zpřístupňování dat. Vedle zmíněného systému LIBRIS jsou v článku stručně charakterizovány další elektronické systémy a projekty (vysokoškolský systém Sunet, projekt uchování elektronických dokumentů Kulturarw3 – viz <http://www.kb.se/kw3/ENG/Description.htm>), které jsou souhrnně označovány jako švédská virtuální národní knihovna.